

Περιήγηση

Ευεξία σώματος και νου, παλιό αριστοκρατικό μεγαλείο, θερμότητα που διαχέεται παντού, θαλπωρή και ηρεμία. Και η φύση απλόχερα δίνει τα ιάματα στο ανθρώπινο κορμί, κάνει το μάτι να γαλπνεύει, το σώμα να αφήνεται. Στη σκιά του Τελέθριου όρους, τα Λουτρά της Αιδηψού συνδυάζουν την ομορφιά του τοπίου, το ταξίδι στον χρόνο και την κοσμοπολίτικη ατμόσφαιρα που αποπνέουν τα νεοκλασικά αρχοντικά.

Αιδηψός

Ψυχής τε και σώματος ίασις

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Αντιγόνη Σδρόλια

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Άννα Καλαϊτζή

Η υγεία είναι το πολυτιμότερο αγαθό. "Γεια σου" λέμε και ίσως χωρίς να το συνειδητοποιούμε ευχόμαστε στον συνάνθρωπό μας υγεία. Υγεία μέσω του νερού είναι αυτό που υπόσχεται η περιοχή που επισκεφθήκαμε. Αυτό άλλωστε σημαίνει και ο όρος spa. Sanitas per aqua, υγεία μέσω του νερού.

Στην πολύπαθη βόρεια Εύβοια βρεθήκαμε, που αντί να μοιραστεί μαζί μας τα πάθη της, μοιράστηκε τα γιατρικά της βάλσαμα. Ήταν οι τελευταίες ημέρες του Μαΐου κι έτσι βρήκαμε την πόλη σε ετοιμότητα και επιφυλακή για τις αφίξεις των επισκεπτών του καλοκαιριού. Φρεσκοβαμμένα δρομάκια, επιχειρήσεις σε αφύπνιση, εργασίες συντήρησης και εξωραϊσμού. Μια δροσεροτάτη και εύφορος κωμόπολις ευτυχών κατοίκων του θέρους. Έτσι περιγράφει την Αιδηψό ο πεζογράφος Αλέξανδρος Μωραϊτίδης, ξάδερφος του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, και η περιγραφή του ισχύει και σήμερα απολύτως.

Μετά τις πρώτες πινακίδες αναρωτηθήκαμε για την ετυμολογία της λέξης Αιδηψός, καθώς μας συγκινεί η ονοματολογία των τοπωνυμίων. Άπομαι του αιδούου ήταν η επικρατέστερη εκδοχή. Ίσως πρόκειται για παρετυμολογία, ίσως και όχι. Πιθανότατα το όνομα σχετίζεται με τις γυναικολογικές παθήσεις, τις οποίες θεραπεύει το ιαματικό ύδωρ. Μια άλλη άποψη σχετίζει την Αιδηψό με τις αρχαίες Αιγές. Ιστορικά

Ένα ουράνιο τόξο ήρθε
για να γεφυρώσει το
παρελθόν με το παρόν
της Λουτρόπολης

Οικήματα ξεχωριστής αισθητικής, φτιαγμένα με την περίφημη πέτρα Αιδηψού, σε μεταφέρουν πίσω στον χρόνο

Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, του 1860, δεσπόζει με το επιβλητικό καμπαναριό στο χωριό της Αιδηψού

συναντάμε την Αιδηψό και ως Αίδειψον ή Αΐδηψον και αργότερα, με παραφθορά του αρχικού ονόματος, ως Ληψώ. Οι πορτογάνοι, ναυτικοί χάρτες, την αναφέρουν ως Lipsó, Adepso, Dípso. Και μια απαραίτητη διευκρίνιση: Αιδηψός είναι το χωριό. Η παραλιακή λουτρόπολη είναι τα Λουτρά Αιδηψού.

Το χωριό Αιδηψός

Σε απόσταση 2,5 χλμ. βόρεια των Λουτρών βρίσκεται το χωριό Αιδηψός, έδρα του Δήμου Αιδηψίων μέχρι το 1912. Είναι ένα όμορφο χωριό που ζει στη σκιά της ανάπτυξης των παραλιακών Λουτρών, όπου μεταφέρθηκε η έδρα του δήμου. Στην καρδιά του οικισμού, στη δροσερή πλατεία, επισκεφθήκαμε τον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, του 1860.

Πρόκειται για την Παναγιά της Αιδηψού, που δεσπόζει με το επιβλητικό καμπαναριό της. Μέχρι πριν από το 1900 οι κάτοικοι διαμένουν στο χωριό. Έκτοτε τα δεδομένα αλλάζουν και η κίνηση μεταφέρεται στα παραθαλάσσια Λουτρά.

Τα ιαματικά νερά

Ανέκαθεν ο άνθρωπος αναζητούσε εξηγήσεις, για να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του. Όσο πιο σύνθετος ο κόσμος, όσο πιο ακατανόητα τα φαινόμενα, τόσο ανατρέχει στον μύθο, για να βρει απαντήσεις. Η μυθολογία λέει πως η θεά Αθηνά, η προστάτιδα του Ηρακλή, ζήτησε από τον αδελφό της Ήφαιστο έναν τόπο, για να απολαμβάνει τα λουτρά και να ξεκουράζεται από τους άθλους του ο ημίθεος ήρωας. Κι έτσι, ο Ήφαιστος χτυπά

Καυτά νερά αναβλύζουν από τις υπέρθερμες αλιπηγές. Νερό καυτό που θερμαίνει τον χώρο γύρω του σκορπίζοντας μυρωδιές ανάλογες με τα συστατικά του

Μαγευτικά σχήματα φτιαγμένα από ιζήματα

Ιζήματα, τρεχούμενα θερμά νερά και άργιλος. Τα πάντα επιστρατεύονται για την ευεξία

με το θείκό σφυρί στα έγκατα της γης και φέρνει στην επιφάνεια θερμά και ιαματικά νερά. Ο Στράβων στη «Γεωγραφία» του τα ονομάζει Θερμά Ηρακλέους, ενώ Λουτρά Ηρακλέους αναφέρονται από τον Ηρόδοτο και τον Αριστοφάνη, ο οποίος στις Νεφέλες του συνιστά «την θερμὴν λούσιν».

Παράλληλα, την κοσμογονική σημασία της Αιδηψού αναδεικνύει ο μύθος του Δευκαλίωνα και της Πύρρας. Όταν ο Δίας πλημμύρισε τη Γη, ως τιμωρία στο ανθρώπινο γένος που δέχτηκε από τον Προμηθέα το δώρο της φωτιάς, ο Δευκαλίωνας και η Πύρρα κατέφυγαν στην Αιδηψό. Εκεί παρακάλεσαν τους θεούς να τους συγχωρέσουν και να τους χαρίσουν

απογόνους. Η Ήρα τους συμβούλεψε να κολυμπήσουν μαζί στα ζεστά νερά που ανέβλυζαν από τις πηγές, αν ήθελαν να αποκτήσουν γερά και δυνατά παιδιά. Το ζευγάρι ακολούθησε τη συμβουλή και ύστερα από λίγο καιρό, η Πύρρα γέννησε τον Έλληνα, τον πατέρα των ελληνικών φύλων.

Πώς αλλιώς να εξηγηθεί το θεραπευτικό νερό που αναβλύζει από τα σπλάχνα της γης; Η επιστήμη, βέβαια, αποδίδει αλλού την ενεργειακή αυτή δράση του τόπου, καθώς η Αιδηψός είναι κτισμένη δίπλα στο σβησμένο πια ηφαίστειο Θόριον, στο οποίο οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, ο ορυκτός πλούτος της και οι θερμομεταλλικές της πηγές. Το ευεργετικό υπέδαφος της Αιδηψού και οι θερμές πηγές

Τα τζήματα των ιαματικών πηγών φιλοτέχνησαν τον πασίγνωστο βράχο

Εναλλαγή από το ζεστό νερό στο θαλασσινό, έξω από τη γούρνα. Και η φωτισμένη Αιδηψός στο φόντο, σαν μαγική σκηνογραφία

της ήταν γνωστές από την αρχαιότητα. Ο Αριστοτέλης δίνει τη δική του ερμηνεία στα «Μετεωρολογικά» του:

«δοκεί γάρ διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν ἢ θάλαττα διὸ καὶ τὰ θερμὰ τὰ περὶ Αἰδηψὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γέγονεν».

(Φαίνεται πως η θάλασσα σχηματίζει υπόγεια ποτάμια από αυτή την αιτία δημιουργήθηκαν τα θερμά λουτρά της Αιδηψού)

Την υδροθεραπεία ως μέθοδο ίασης πολλών ασθενειών εισήγαγε ο Ιπποκράτης με το έργο του "Περί αέρων, υδάτων και τόπων", κι έτσι η ίαση δια του νερού έπαψε να είναι κτήμα των ιερέων. Ασκληπιεία μετατρέπονται σε ιατρεία, διοικούνται από γιατρούς και η λουτροθεραπεία ασκείται συστηματικά και μεθοδικά, δια πάσαν νόσον. Η Αιδηψός πλέον ειδικεύεται στην ποδάγρα, τα μυοσκελετικά και γυναικολογικά προβλήματα.

Ο Πλούταρχος στα «Συμποσιακά

προβλήματα», στο τέταρτο πρόβλημα (Εἰ ἢ θάλασσα τῆς γῆς εὐψοστέρα), γράφει ότι κατά τον 2ο π.Χ. αιώνα η Αιδηψός ήταν πόλος έλξης των λογίων και των μπον βιβέρ της εποχής. Μας περιγράφει όχι μόνο τις φυσικές καλλονές, την πλουσιότατη κλωρίδα και πανίδα της περιοχής, αλλά και τα ονομαστά συμπόσια ως συνοδευτικά της λουτροθεραπείας. Κι αυτό, γιατί παράλληλα με την ποικιλία εδεσμάτων, οι λουόμενοι είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν και την πνευματική τροφή που πρόσφεραν οι ολονύκτιες συζητήσεις. Το σπίτι του Αιδήψιου σοφιστή Καλλιστράτου μετατράπηκε σε πρυτανείο των λογίων που προσέρχονταν εκεί κι η Αιδηψός μετατράπηκε σε κοινόν οικητήριον τῆς Ἑλλάδος, σε τόπο πολυσύχναστο και εξαιρετικά δημοφιλῆ.

Τῆς Εὐβοίας ὁ Αἰδηψός, οὐ τὰ Θερμὰ χωρίον ἔστιν αὐτοφυῆ πολλὰ [...] κοινόν οικητήριον ἀποδέδεικται τῆς Ἑλλάδος.

Στο εσωτερικό της
σπηλιάς του Σύλλα

Η σπηλιά του Σύλλα

Στους «Βίους Παράλληλους» του Πλούταρχου ο Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος, νικητής του Πελοποννησιακού Πολέμου, παραλληλίζεται με τον Λεύκιο Κορνήλιο Σύλλα, τον διαβόητο για τις προγραφές των αντιπάλων του Ρωμαίου στρατηγού. Στο έργο αυτό ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο Σύλλας, επιστρέφοντας το 83 π.Χ. από τον πόλεμο κατά του Μιθριδάτη, έπαθε ποδάγρα και αναγκάστηκε να μεταβεί στην Αιδηψό για θεραπεία.

Σύλλα δε διατρίβοντι περί τας Αθήνας, αλγημα ναρκώδες μετά βάρους εις τους πόδας ενέπεσεν, ό φησίν ο Στράβων ποδάγρας ψελλισμόν. Διαπλεύσας ουν εις Αιδηψον, εχρήτο τοις θερμοίς ύδασι, ραθυμών...

Σήμερα, πίσω από το υδροθεραπευτήριο του ΕΟΤ, κοντά στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων, υπάρχει ο λουτρώντας του Σύλλα, η λεγόμενη σπηλιά του Σύλλα. Ολόκληρο το κτίσμα έχει καλυφθεί από τις αποθέσεις των θειούχων υδάτων που αναβλύζουν και έτσι δίνεται η εντύπωση ότι πρόκειται για είσοδο σπηλιάς. Στην είσοδο βρίσκονται δύο ογκώδη βάθρα αγαμάτων προς τιμήν των Ρωμαίων αυτοκρατόρων Ανδριανού και Σεπτίμιου Σεβήρου, αφιερώματα του δήμου Ιστιαίων, όπως αποκαλύπτει η επιγραφή «Εστιαίων η πόλις». Μπαίνεις στη σπηλιά και αντιλαμβάνεσαι τους χώρους σαν δωματίκια ενός υδροθεραπευτηρίου. Ένα κενό πάνω σου σε κάνει να φανταστείς έναν τρούλο που έπεσε, ενώ σκύβεις και βλέπεις μια μπανιέρα σχεδόν φυσική. Είναι ο λουτήρας του Ρωμαίου στρατηγού. Έκτοτε το όνομα του Σύλλα, το όνομα ενός από τους μεγαλύτερους σφαγείς των Ελλήνων, ειδικά των Αθηναίων, χρησιμοποιείται τιμητικά στην Αιδηψό, λόγω της αίγλης που γνώρισε η λουτρόπολη από την επίσκεψή του σ' αυτή. Το υπερσύγχρονο ξενοδοχείο και κέντρο λουτροθεραπείας Θέρμαι Σύλλα είναι η απόδειξη. Επίσης, το παλαιό υδροθεραπευτήριο των Αγίων Αναργύρων παλαιότερα ονομαζόταν Δημοτικά Λουτρά Θέρμαι Σύλλα.

Το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, γυναικείο, περιποιημένο, με ζαρζαβατικά και λουλούδια φυτεμένα σε μεγάλες γλάστρες

Μετά την κατάλυση του Ρωμαϊκού κράτους, η περιοχή ερημώθηκε. Πολλοί είναι οι λόγοι που εξηγούν αυτή την ερήμωση. Με την εξάπλωση της λουτροθεραπείας στα χρόνια της ρωμαϊκής παρακμής, κάποιοι λουτρώνες μετατράπηκαν σε τόπους διαφθοράς. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, που ο Χριστιανισμός έγινε αμειλικτος εχθρός των λουτροθεραπευτηρίων, σε μια εποχή που ο θρησκευτικός φανατισμός οδήγησε σε υπερβολές. Ο Θεοδόσιος, βλέποντας σαν αντίπαλο κάθε ειδωλολατρικό κέντρο, καταστρέφει δύο φορές την Αιδηψό. Η όμορφη πόλη γίνεται ερείπια, τα αγάλματα σπάνε, οι ναοί καίγονται. Με την άμβλυνση των παθών που φέρνει η πάροδος του χρόνου, ο Χριστιανισμός αναγνωρίζει τη θεραπευτική αξία της υδροθεραπείας. Πολλές μονές ιδρύονται κοντά σε λουτροπόλεις και επικρατεί μάλιστα η άποψη ότι το νερό ξεπλένει τα αμαρτήματα. Το παρεκκλήσι

της Αγίας Παρασκευής, κοντά στο χωριό της Αιδηψού, προσφέρει απίστευτη θέα. Τα ξύλινα τραπέζια και τα παγκάκια κάτω από τη σκιά των ψηλών δέντρων σε καλούν να ξεποσάσεις. Εκεί βλέπεις τα ερείπια δύο σημαντικών μνημείων. Του Ενετικού Πύργου της Αιδηψού και της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής. Το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου των Ηλίων, κρυμμένο στη βλάστηση, είναι γυναικείο, περιποιημένο, με ζαρζαβατικά φυτεμένα σε μεγάλες γλάστρες. Κάποιοι περιηγητές του 19ου αιώνα ταυτίζουν τη θέση της μονής με τη θέση του μαντείου του Σελινούντιου Απόλλωνα. Όλη η αρχαία Αιδηψός βρίσκεται θαμμένη κάτω από την οικοδομηθείσα νέα λουτρόπολη και ό,τι έρχεται στο φως ως ευρήματα κυρίως ρωμαϊκών και βυζαντινών χρόνων, έρχεται τυχαία από διάφορα εκτελούμενα έργα και νέες οικοδομές. Στην Αιδηψό υπάρχει μία πολύ ενδιαφέρουσα αρχαιολογική συλλογή, που φιλοξενείται στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους του Υδροθεραπευτηρίου του ΕΟΤ. Το μεγαλύτερο μέρος των εκθεμάτων συνδέεται με τη λουτροθεραπεία και τις τοπικές λατρείες κατά την αρχαιότητα.

Το παρελθόν της λουτρόπολης

Φυσικά η λουτρόπολη στην οργανωμένη της μορφή δεν στήθηκε σε μια μέρα. Αρχικά λειτουργούσαν υποτυπώδεις ιδιωτικές επιχειρήσεις φιλοξενίας, κυρίως σε σπίτια Αιδηψίων που είχαν γούρνες στην αυλή τους. Από το 1842 ο δήμος Αιδηψίων εισέπραττε λουτρικά δικαιώματα από τους λουόμενους και σταδιακά άρχισαν να στήνονται ξύλινα παραπήγματα. Εκείνη την εποχή ο Όθωνας και η Αμαλία επισκέφθηκαν την Αιδηψό. Μαγεμένος από τη φυσική ομορφιά, ο Γερμανός καθηγητής Λουδοβίκος Ρος, που συνόδευε το βασιλικό ζεύγος στο ταξίδι του, περιγράφει με τα καλύτερα λόγια την περιοχή. Ήδη από το 1884 που εγκρίθηκε το πρώτο σχέδιο της πόλης της Αιδηψού, άρχισε η ανοικοδόμηση της νέας πια λουτρόπολης και το 1887 ξεκινά και πάλι η αξιοποίησή της. Τα Λουτρά της Αιδηψού άρχισαν να

Η απίστευτη θέα από το παρεκκλήσι της Αγίας Παρασκευής, κοντά στο χωριό της Αιδηψού

Απομεινάρια του Ενετικού Πύργου της Αιδηψού κοντά στο παρεκκλήσι της Αγίας Παρασκευής

Χαλαροί ρυθμοί, δείπνο ρομαντικό, γαλάνιο τοπίο

Ιδανικός τόπος περιπάτου η παραλιακή ζώνη

κατοικούνται μόνιμα από το 1900 και μετά. Μέχρι το 1907 δεν απογραφόταν κανένας κάτοικος, γιατί τα Λουτρά χρησιμοποιούνταν μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, όσο διαρκούσε η λουτροθεραπεία, ενώ κατά τους χειμωνιάτικους μήνες, η ζωή περιοριζόταν κυρίως στο χωριό της Αιδηψού, αφήνοντας τον παραλιακό οικισμό σε χειμερία νάρκη. Τα Λουτρά επεκτάθηκαν προς την παραλία μετά το 1910, με αποκλειστικό στόχο την εξυπηρέτηση των τουριστών, καθώς τα κτίρια που χτίζονταν ήταν κυρίως ξενοδοχεία, εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία και κέντρα διασκέδασης. Τα καράβια πηγαioέρχονταν τακτικότερα τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες, μεταφέροντας ολοένα και περισσότερους επισκέπτες. Το 1922 η Αιδηψός δέχτηκε ένα μεγάλο κύμα από Μικρασιάτες πρόσφυγες, που μοιράστηκαν στα Λουτρά και στο χωριό Αιδηψός. Στην αρχή εγκαταστάθηκαν πρόχειρα μέσα στην πόλη των Λουτρών, ενώ αργότερα

κτίστηκαν σπίτια έξω από την πόλη, τα οποία αποτέλεσαν τον λεγόμενο Συνοικισμό. Ο Θερμοπόταμος ήταν το φυσικό σύνορο που χώριζε τον Συνοικισμό από την πόλη. Μια και η προβλήτα του λιμανιού της Αιδηψού ήταν μικρή και τα νερά ρηχά, τα ατμόπλοια δεν προσέγγιζαν το λιμάνι, αλλά βασίζονταν στις λέμβους για τη μεταφορά των επιβατών από και προς αυτά. Τα μεγάλα ξενοδοχεία είχαν τις δικές τους λέμβους, με τις οποίες οι πελάτες τους αποβιβάζονταν στις αποβάθρες τους. Το επάγγελμα των λεμβούχων σταδιακά εξαφανίστηκε. Τακτικά ακτοπλοϊκά δρομολόγια στον Ευβοϊκό κόλπο πραγματοποιούσε από το 1947 το επιβατικό πλοίο Κύκνος, που ξεκινούσε από τη Χαλκίδα και με ενδιάμεσο σταθμό τη Λίμνη και την Αιδηψό κατέληγε στον Βόλο. Το 1959, με την ανάπτυξη της εθνικής οδού Αθηνών-Λαμίας, ξεκίνησε η ακτοπλοϊκή γραμμή Αιδηψού-Αρκίτσας.

Καταλύματα του παρελθόντος που αντέχουν στο παρόν και αντιτίθενται με πείσμα στον πανδαμάτορα χρόνο

Αι Πηγαί. Μισοζώντανο ξενοδοχείο, στα όρια της εγκατάλειψης. Υπολείπεται με πρόγραμμα αναπήρων πολέμου

Η παλιά αρχιτεκτονική αναδεικνύει την αίγλη του παρελθόντος

Η ελίτ

Πλήθος πολυτελών ξενοδοχείων και υδροθεραπευτηρίων ανεγείρονται από πρωτοπόρους επιχειρηματίες και γύρω από αυτές τις μεγάλες επενδύσεις αναπτύσσονται άλλες μικρότερες που δίνουν ώθηση στην τουριστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. «Ηράκλειον», «Στάδιον», «Αι Πηγαί», «Εθνικόν», «Κασταλία», «Άνεσις», «Άρτεμίσιον», «Κεντρικόν», «Ιστιαία», «Πανελλήνιον», «Κρήτη», «Παλλάδιον», «Ελπίς», «Παρνασσός». Ελληνικά ονόματα, σε αντίθεση με την ξενομανία των τελευταίων δεκαετιών. Από τις αρχές του 1900 οι επιβάτες των ατμόπλοιων του Ευβοϊκού αντίκριζαν τα μεγαλοπρεπή παραθαλάσσια ξενοδοχεία που στέγαζαν θαμώνες της

αστικής, κυρίως, τάξης. Η κοσμοσυρροή οδήγησε στην ανάγκη για επικοινωνία. Ήδη από το 1900 λειτουργεί ταχυδρομείο και τυπώνονται οι πρώτες καρτ ποστάλ. Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι έως το 1960 είχαν τυπωθεί περίπου 500 κάρτες της Αιδηψού. Κάρτες που διασώζουν το παλιό μεγαλείο. Σχεδόν όλες περιλαμβάνουν το λιμάνι, το καζίνο, το γυμνάσιο και τα εμβληματικά ξενοδοχεία Στάδιον και Ηράκλειον, κατασκευασμένα από πέτρα Αιδηψού και φυσικά το Θέρμα Σύλλα, λόγω της δεσποζουσας θέσης και του μεγέθους του. Εντύπωση προκαλεί η ύπαρξη καζίνο προπολεμικά. Το κτίριο δεν διασώθηκε στις μέρες μας παρά μόνο στη συλλογική μνήμη των παλαιότερων. Διεθνείς προσωπικότητες της πολιτικής, της τέχνης και του πλούτου,

Το υδροθεραπευτήριο Παπαϊωάννου λειτουργεί αδιάκοπα από το 1880 χρησιμοποιώντας το ιαματικό νερό που προέρχεται από την ομώνυμη θερμή αλιπηγή, την πηγή Παπαϊωάννου

Υπέρθερμη αλιπηγή στα Σαράντα Πλατάνια

όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Αττίκ, ο Τσώρτσιλ, η Γκρέτα Γκάρμπο, η Μαρία Κάλλας, ο Ομάρ Σαρίφ, ευχαριστιούνται τη διαμονή τους και διασκεδάζουν. Ο Ωνάσης μάλιστα ενδιαφέρθηκε να αγοράσει το ξενοδοχείο Θέρμαι Σύλλα χωρίς όμως αποτέλεσμα. Η εγχώρια και διεθνής ελίτ παρούσα.

Τα Σαράντα Πλατάνια

Ομολογώ πως δεν τα μετρήσαμε, αλλά εμπιστευόμαστε τη δύναμη και την αξία των ονομάτων. Φυσικά ο μαγικός αριθμός σαράντα ίσως χρησιμοποιείται κατά προσέγγιση. Ωστόσο μικρή αξία έχει η ακριβής καταμέτρηση, καθώς τα πλατάνια –όσα κι αν είναι– προσφέρουν υπέροχη σκιά, δροσιά και δημιουργούν έναν ιδυλλιακό χώρο για κάθε είδους αναψυχή.

Οι ταβέρνες σου σπάνε τη μύτη. Ή θα ενδώσεις ή θα κωθείς βαθιά στο δασάκι, για να μην δελεάζεσαι από τις μυρωδιές. Εκεί, στα Σαράντα Πλατάνια υπήρχαν πηγές. Παλιότερα υπήρχε κρήνη για ποσιθεραπεία. Για τον λόγο αυτό στο παρελθόν όσοι ήθελαν να χρησιμοποιήσουν τα λουτρά έστηναν αυτοσχέδιους καταυλισμούς διαμονής από κλαδιά δέντρων και μετατρέπονταν σε κατασκηνωτές λουτροθεραπείας. Έτσι εξηγείται το γεγονός ότι τα πρώτα καταλύματα και ξενοδοχεία –εξαιρουμένου του Θέρμαι Σύλλα– χτίστηκαν στη συνοικία Πλατάνια, καθώς εκεί χτυπούσε ο σφυγμός της λουτρόπολης. Τα Λουτρά Αιδηπού διαρρέονται από τον Θερμοπόταμο, έναν χείμαρρο από ζεστά ιαματικά νερά, που πριν από 50 περίπου χρόνια σκεπάστηκε, για να εξυπηρετηθούν λειτουργικές ανάγκες της

Ξενοδοχεία φαντάσματα,
αρχιτεκτονικά
κομψοτεχνήματα που
αξίζει να συντηρηθούν,
να αποκατασταθούν, να
ξαναζωντανέψουν

Εσωτερικό υδροθεραπευτηρίου

πόλης. Τον Θερμοπόταμο τον είδαμε στις παλιές καρτ ποστάλ. Και τον μαντεύουμε σκεπασμένο κάτω από την ομώνυμη οδό που διασχίζει την πόλη.

Η λουτροθεραπεία σήμερα

Θυμάμαι τη γιαγιά μου με τις ηλικιωμένες συνταξιδιώτισσές της να ταξιδεύουν στην Αιδηψό για είκοσι μία μέρες λουτροθεραπείας, με τα συνταγογραφούμενα δελτία και τα κουπόνια κοινωνικού τουρισμού. Είκοσι μία συνεχείς μέρες, τόσες όσες ακριβώς συνιστούσαν και στην αρχαιότητα. Μια πόλη παράδεισος για ηλικιωμένους. Φαίνεται παντού. Πολλά τα γαλακτοζαχαροπλαστεία, τα είδη ένδυσης σε μεγάλα μεγέθη, οι ρόμπες και τα ρομπάκια στις κρεμάστρες, οι ήρεμοι ρυθμοί. Όμως τώρα κάτι πάει να αλλάξει, καθώς η Αιδηψός προσπαθεί ταυτόχρονα να διασώσει το παλιό μεγαλείο

και να αυτοπροσδιοριστεί ξανά. Ενώ μέχρι πριν από μερικά χρόνια τα ιαματικά μπάνια σηματοδοτούσαν την έναρξη της τρίτης ηλικίας, σήμερα οι νεότεροι αναζητούν στις αναζωογονητικές τους ιδιότητες σωματική και ψυχική ισορροπία, καθώς και μια πιο θετική προσέγγιση της ζωής. Εξάλλου, δεν χρειάζεται κάποιος να έχει ασθενήσει, για να προσφύγει στην ιαματική ιατρική. Αντιθέτως, μπορεί να απολαμβάνει τη λουτροθεραπεία επενδύοντας στη μελλοντική του υγεία και ευεξία. Για όσους, λοιπόν, οι είκοσι μία μέρες λουτροθεραπείας είναι πολλές –και ακριβές– διατίθενται προγράμματα ευεξίας και χαλάρωσης. Και αυτή είναι η νέα τάση που ακολουθείται.

Ο Γιώργος Σκουρτανιώτης από το υδροθεραπευτήριο-ξενοδοχείο 9 Queens, όπως ονομάζει τα εννέα βασιλικά δωμάτιά του, μας οδήγησε στα μυστικά της Αιδηψού. Ακολουθήσαμε το μονοπάτι πίσω από

Τα εμβληματικά
ξενοδοχεία Στάδιον
και Ηράκλειον
εξακολουθούν να
δεσπάζουν και να
προδίδουν το παλιό
μεγαλείο

το εμβληματικό ξενοδοχείο Ηράκλειον κι αρχίσαμε να κατεβαίνουμε στο στενό δρομάκι μέχρι που φτάσαμε στην παραλία των γυμνιστών. Μας υποδέχτηκε διαμαρτυρόμενη για τα ρούχα μας μια Γερμανίδα με αδαμιαία περιβολή, μαζέψαμε πλακαρά, πολύχρωμα βότσαλα στην παραλία Μονόπετρα και αρχίσαμε να αμπελοφιλοσοφούμε παρά θίν' αλός. Η οικογένεια του Γιώργου είχε μπανιέρες. Έτσι γινόταν παλιά. Στην αυλή του παππού ανάβλυζε πηγή με ζεστό νερό. Στις γούρνες της αυλής του ερχόταν κόσμος, οπότε έγινε γουρνάς. Είναι η τέταρτη γενιά. Από τις γούρνες και τις μπανιέρες δημιουργούνται τα υδροθεραπευτήρια και τα συνοδά ξενοδοχεία. Μόνο το υδροθεραπευτήριο Παπαϊωάννου δεν έχει ξενοδοχείο κι είναι υδροθεραπευτήριο μόνο. Λειτουργεί αδιάκοπα από το 1880 στη θέση Πλατάνια χρησιμοποιώντας αποκλειστικά ιαματικό νερό προερχόμενο από την ομώνυμη θερμή αλιπηγή, δηλαδή την αλατούχο πηγή. Οι ψηλοτάβανες αίθουσες, το εντυπωσιακό χρωματιστό ταβάνι, οι αναπαλαιωμένοι ατομικοί λουτήρες, συνδυάζουν την παλιά αισθητική με τις σύγχρονες ανάγκες. Σήμερα τρία υδροθεραπευτήρια έχουν δική τους πηγή. Το υδροθεραπευτήριο Ιαματικής Πηγής Αιδηψού ανήκει στην Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου. Το νερό είναι τόσο ζεστό, ώστε χρειάζεται να παραμείνει σε δεξαμενή μέχρι να μειωθεί η θερμοκρασία του και να μπορεί να διοχετευθεί στις μπανιέρες. Πήγαμε κατευθείαν στην πηγή και εντυπωσιαστήκαμε. Νερό που αναβλύζει καυτό και θερμαίνει τον χώρο γύρω του σκορπίζοντας μυρωδιές ανάλογες με τα συστατικά του. Φανταστήκαμε το τοπίο μια χειμωνιάτικη νύχτα, όταν η διαφορά θερμοκρασίας δημιουργεί μαγευτικό σκηνικό. Μας είπαν πως το ιαματικό νερό αναβλύζει από βάθος έως και 3.000 μέτρα σε θερμοκρασίες 75-85 βαθμούς Κελσίου. Τρομάξαμε στο άκουσμα... Πρόκειται για υπέρθερμες αλιπηγές, τρίτες κατά σειρά στην Ευρώπη όσον αφορά τη θερμοκρασία τους. Πηγές πλούσιες σε υδροανθρακικά, κλωριούχα και θειικά άλατα, ασβέστιο, νάτριο

και διοξειδίο του άνθρακα. Ρωτήσαμε αν η λουτροθεραπεία έχει αποτέλεσμα. Ο χειμώνας μας έχει λιγότερους πόνους, μας λένε οι ντόπιοι. Έχουμε δει ανθρώπους να έρχονται με αμαξίδιο και να φεύγουν με μπαστούνι, μας λέει το προσωπικό. Ο τόπος κρύβει ενέργεια. Δίπλα στα ιάματα βλέπεις αρχαιολογικά ευρήματα. Και ακούς ρουμανική και ρωσική γλώσσα, καθώς οι Βαλκάνιοι πιστοί συρρέουν στα γύρω μοναστήρια. Πάνω από την πόλη, το όρος Τελέθριον –φημισμένο στην αρχαιότητα για τα φαρμακευτικά του φυτά– προσθέτει στα ιάματα και στα νάματα.

Οι Γούρνες και ο κτιρινοκόκκινος βράχος

Πάνω από εξήντα είναι οι θερμές πηγές που αναβλύζουν, σπαρμένες σε διάφορες θέσεις. Το νερό ξεπηδά με ορμή, άφθονο και διαυγές, σαν πίδακας, διαχέοντας υδρατμούς στον αέρα και πομφόλυγες αερίων. Για μια εμπειρία εξαιρετική και απολύτως δωρεάν προτείνουμε μια εμβύθιση στις γούρνες της ακτής. Βρίσκονται στην παραλία του Θέρμαι Σύλλα και είναι ελεύθερη και εύκολη η πρόσβαση σε όλους. Το νερό είναι πολύ ζεστό, οριακά ανεκτό. Γι' αυτό μπαίνεις διστακτικά, δοκιμάζοντας με την άκρη των δακτύλων σου. Στη συνέχεια, βάζεις όλο το πόδι σιγά σιγά, μέχρι να συνηθίσεις τη θερμοκρασία. Περίπου όπως κάνεις για να μπεις σε παγωμένη θάλασσα. Η καλύτερη ώρα να μπεις στη γούρνα είναι νωρίς το πρωί ή αργά το βράδυ, για να αποφύγεις τον συνωστισμό και την αναμονή. Προτείνουμε τις μεταμεσονύκτιες ώρες. Τα νερά αντίζουν, τα άλατα, τα μέταλλα και τα πάσης φύσεως στοιχεία αναδίδουν την ξεχωριστή μυρωδιά τους –καθόλου άσχημη– κι εσύ βυθίζεσαι και χαλαρώνεις. Τότε νιώθεις θεϊκά, καθώς σκεπάζεσαι από ζεστό νερό, όσο αντέξεις, ενώ έξω από τη γούρνα βρίσκεται η θάλασσα. Και η φωτισμένη Αιδηψός στο φόντο, σαν μαγική σκηνογραφία. Παίρνεις την ενέργεια του νερού και συνεχίζεις δυναμικά. Για όσους δεν αντέχουν το τόσο θερμό νερό προτείνουμε να αγκαλιάσουν τον θεαματικό

Ο τεράστιος
ασβεστολιθικός
βράχος,
εκπληκτικό
δημιούργημα
της φύσης

Το παλιό υδροθεραπευτήριο, έργο Τσίλλερ, σε πλήρη εγκατάλειψη

βράχο, που κι αυτός βρίσκεται στην παραλία του Θέρμαι Σύλλα, να σπηθούν στα πόδια του, σαν πόδια κιτρινοκόκκινου ελέφαντα, να αφεθούν στη θαλπωρή του ζεστού νερού που ρέει και γλύφει τον βράχο. Ο βράχος αυτός, αξιοθέατο και σήμα κατατεθέν της λουτρόπολης, έχει δημιουργηθεί από τα ιζήματα των ιαματικών πηγών. Πάνω του αναβλύζει πηγή με την ονομασία πηγή της Βασιλίσσης Όλγας. Ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης, το 1910, περιγράφει τον βράχο τόσο εύγλωττα, που άλλες λέξεις θα ήταν περιπτώς.

«Το ύδωρ του καταρράκτου τούτου, ζεματιστόν εκχεόμενον εν ποσότητι και κοχλάζον, με την ιλύν του και τα ιζήματα της απολιθώσεως, έχει μεταβάλει την πέτραν εις ένα επιχαρίτως στρογγυλεμένον γιγαντώδες μάγουλον, δια της όλης επιφανείας του οποίου διαρρέον,

χονδρόν και ζεστόν, ζεστάνει και αυτήν την θάλασσαν, ως λέγουν οι κολυμβήσαντες εκεί.»

Η αρχιτεκτονική

Η παραδοσιακή αιδησιώτικη πέτρα, μοναδική στον κόσμο, είναι απολίθωμα των ιαματικών νερών, δηλαδή προϊόν των στερεών αποθέσεων που αφήνει το νερό με το πέρασμα των αιώνων. Έπαιξε κυρίαρχο ρόλο, λοιπόν, η πέτρα Αιδηψού στην αρχιτεκτονική των κτιρίων, αφού χρησιμοποιήθηκε ευρέως και ως φυσικός διάκοσμος. Και από κοντά και από μακριά η αρχιτεκτονική των Λουτρών Αιδηψού ξεκάθαρα σχετίζεται με τη λειτουργία της πόλης ως κέντρου ιαματικού τουρισμού. Τα πέτρινα υδροθεραπευτήρια και ξενοδοχεία αποπνέουν καλαισθησία και αρχοντιά. Ήδη ως το 1940 είχε δημιουργηθεί μια πόλη όμορφη, ευρύχωρη, κοσμοπολίτικη. Στα τέλη του 19ου

αιώνα το ανεξάρτητο ελληνικό κράτος ξεκινά την πορεία ανασυγκρότησής του. Όπως συνέβη σε πολλές ελληνικές πόλεις, το ρυμοτομικό σχέδιο ανατέθηκε σε Βαυαρούς επιστήμονες. Η τουριστική ανασυγκρότηση αρχίζει ουσιαστικά το 1896 όταν ο μεγαλοιδιοκτήτης Ερρίκος Τομπάζης κτίζει το πρώτο σύγχρονο ξενοδοχειακό συγκρότημα, το Θέρμαι Σύλλα. Από τότε αποτελεί σήμα κατατεθέν της πόλης. Το παλιό υδροθεραπευτήριο, έργο Τσίλλερ, με πεταλοειδή μορφή, σε κάνει νοσταλγό τού παρελθόντος. Και επικριτή τού παρόντος. Γιατί τόσο εγκατάλειψη; Από τα παράθυρα βλέπεις μπανιέρες, στρώματα, λουτήρες σε άθλια κατάσταση. Οι τοίχοι φθαρμένοι και γεμάτοι συνθήματα κάθε εποχής. Αυτό το κομψοτέχνημα αξίζει να συντηρηθεί, να αποκατασταθεί, να ξαναζωντανέψει. Να πάψει να είναι αρχιτεκτονικό φάντασμα. Το Παλιό

Ταχυδρομείο είναι ένα άλλο κτίριο εξέχουσας αρχιτεκτονικής με τρούλο, αντιπροσωπευτικό δείγμα των οικοδομημάτων των Λουτρών Αιδηψού την εποχή του Μεσοπολέμου. Τα ξενοδοχεία της αριστοκρατίας, στοιχειωμένα ξενοδοχεία, ζητούν να αποκτήσουν ζωή ξανά. Ηράκλειον από τον Ηρακλή. Το κόκκινο εντυπωσιακό κτίριο στο τέρμα της παραλίας, με λουκέτα σκουριασμένα και χορταριασμένους τοίχους. Αι πηγαί. Στα όρια της εγκατάλειψης. Υπολείπεται με πρόγραμμα αναπήρων πολέμου. Νεφέλη. Με σκισμένες τέντες που ανεμίζουν, με κλειστά παράθυρα και ξεβαμμένες επιφάνειες, με μπαλκόνια ετοιμόρροπα και μάρμαρα ξεκολλημένα. Κι όμως, αν κλείσεις τα μάτια, το παρελθόν της αίγλης αχνοφαίνεται. Ψάξαμε το περίφημο πέτρινο υδραγωγείο της πόλης. Το είδαμε από χαμηλά, προσπαθήσαμε να το προσεγγίσουμε,

Το δημαρχείο

Το περίφημο πέτρινο υδραγωγείο απρόσιτο, αναξιοποίητο, ξεχασμένο

αλλά δεν υπήρχε πλέον πρόσβαση. Τα βάτα είχαν κάνει τη δουλειά τους φράζοντας κάθε δίοδο. Οι κάτοικοι μας λένε πως έχουν γίνει πολλά έργα τα τελευταία χρόνια, όπως η πλατεία, η ανάπλαση του πάρκου, η αναδιαμόρφωση του βράχου, η ανάδειξη της πέτρας Αιδηψού. Θα προτείναμε και την αποκατάσταση και ανάδειξη του υδραγωγείου.

Η μικρή Βουλή.

"Πρέπει να είσαι η αλλαγή που θέλεις να έρθει".

"Το πρόβλημα είναι ότι νομίζετε πως έχετε χρόνο".

"Η φύση είναι ωραία γιατί την κρίνεις και ποτέ δεν σε κρίνει."

Πρόκειται για χειρόγραφες πινακιδούλες πάνω στα δέντρα, οι περισσότερες υπογεγραμμένες από τον Χ.Σ., πιθανότατα λαϊκό θυμόσοφο. Κατά μίμηση του Hyde Park του Λονδίνου ή μάλλον κατά γόνιμη μεταφορά ενός αρχαίου θεσμού, στο δημοτικό πάρκο της Αιδηψού, ανάμεσα στο δημοτικό σχολείο και το ξενοδοχείο Θέρμαι Σύλλα, υπάρχει βάθρο ομιλητή. Μια σύγχρονη εκκλησία του δήμου μπορεί ανά πάσα στιγμή να συγκληθεί και να αναλυθούν επίκαιρα πολιτικά –και όχι μόνο– ζητήματα. Σύγχρονοι εκκλησιάζοντες και

εκκλησιάζουσες, άλλοτε με επίσημη περιβολή κι άλλοτε με μαγιά, άλλοτε στα σοβαρά κι άλλοτε για πλάκα, πλησιάζουν το βάθρο και κάνουν χρήση της ελευθεροστομίας και της παρηρησίας. Μακάρι να αναβίωνε ο θεσμός πιο συστηματικά και αλλού. Πάντως και στις εκκλησίες είδαμε κάτι ανάλογο, ακόμη και στη μικρούλα εκκλησία του Αγίου Φανουρίου, κάτι που οδηγεί σε συμμετοχικότητα. Είναι τα πράσινα παγκάκια στον περίβολο των ναών. Σειρές από παγκάκια σαν μαθητές που κάθονται στο μάθημα.

Την ηρεμία και τη χαλαρότητα δεν την προσφέρουν μόνο τα μαγικά νερά, αλλά την αποπνέει όλη η ατμόσφαιρα της πόλης. Ίσως επειδή η λουτρόπολη εξαρχής δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει ανάγκες ηλικιωμένων συνήθως απόμων, ίσως γιατί οι υποδομές έχουν σχεδιαστεί βάσει προδιαγραφών, ώστε να είναι προσβάσιμες σε όλους, ίσως πάλι γιατί το ίδιο το τοπίο το επιβάλλει, πάντως ένα είναι σίγουρο: στην Αιδηψό θα βρεις ήρεμους ρυθμούς ζωής, στα μέτρα του ανθρώπου. Κι όσο για τις τιμές των αγαθών, των προϊόντων και των υπηρεσιών, ισχύει αυτό που θα έπρεπε να ισχύει παντού. Τιμές προσιτές σε όλους. Μια μορφή εκδημοκρατισμού στην απόλαυση των αγαθών. Κάτι που δυστυχώς λείπει από πολλές

Το δημοτικό πάρκο με το βήμα των ομιλητών και τα θυμόσοφα ρητά

Στην ταβέρνα Η Καλύβα το φαγητό και η περιποίηση ικανοποιούν ακόμη και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη

Το βήμα των ομιλητών στο δημοτικό πάρκο της Αιδηψού, κατά το παράδειγμα του Hyde Park του Λονδίνου. Μια μικρή Βουλή, μια αυτοσχέδια εκκλησία του δήμου

τουριστικές περιοχές της χώρας μας. Πέρα από τα ιαματικά νερά, όμως, υπάρχουν και τα θαλασσινά νερά που επίσης κάνουν το θαύμα τους. Ωραίες παραλίες, με άμμο και λεπτό βότσαλο, νερά ήπια και ζεστά του Ευβοϊκού κόλπου.

Στο διάβα του χρόνου οι παλιές γούρνες έγιναν μπανιέρες και οι μπανιέρες υδροθεραπευτήρια. Τα υδροθεραπευτήρια έγιναν ξενοδοχεία με υδροθεραπευτικές υπηρεσίες κι αυτά με τη σειρά τους σήμερα μετατρέπονται σε thermal spa suites και σε wellness hotels, στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν προσελκύνοντας πιο διευρυμένο κοινό, τόσο ηλικιακά όσο και οικονομικά. Ωστόσο πέρα από την υλιστική και επιχειρηματική διάσταση, υπάρχει και η μεταφυσική. Βυθίζεσαι στα θερμά νερά, φορείς αρχέγονης ενέργειας, και νιώθεις σαν να αναβαπτίζεσαι, σαν να αναγεννιέσαι. Και αυτή η εσωτερική αναβάπτιση μπορεί να σηματοδοτήσει μια αλλαγή πλεύσης: μια στάση συνειδητής επιδίωξης της ευεξίας. Ευεξία (ευ+έχω) σημαίνει να τα έχω καλά με τον εαυτό μου, με τους άλλους, με το σώμα μου που φιλοξενεί την ψυχή μου. Για τον λόγο αυτόν οι αρχαίοι έφτιαχναν θέατρα δίπλα στα Ασκληπιεία. Δημιουργούσαν κέντρα πολιτισμού για τη θεραπεία της ψυχής δίπλα στα θεραπευτικά του σώματος κέντρα. Για του λόγου το αληθές, απόδειξη τρανή αποτελεί το θέατρο της Επιδαύρου.

Ευχαριστίες οφείλουμε στον κύριο Ανάργυρο Φαγκρίδα, ιστοριοδίφη ακάματο, που μας άνοιξε το σπίτι και τη βιβλιοθήκη του, μας φώτισε με στοιχεία την περιοχή και μας οδήγησε σε μεστές συζητήσεις. Στη Μαίρη Τσεκούρα που μας καθοδήγησε με τα κείμενά της και μας έδωσε μια πιο λογοτεχνική χροιά της πόλης και της περιοχής. Και φυσικά στον Γιώργο Σκουρτανιώτη για τις πόρτες που μας άνοιξε, τα μυστικά που μας αποκάλυψε και τις ωραίες μαρμελάδες που γευτήκαμε στο κατάλυμα του.

Βιβλιογραφία

- Νικόλαος Πάτσας, *Οι Cartes postales της Αιδηψού*

Εμπειρία εξαιρετική και απολύτως δωρεάν η εμβύθιση στις γούρνες στην παραλία του Θέρμαι Σύλλα

